

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԹ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 15, 1896

ԹԻԻ 33

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

«Քրիստոսի վրայով ի՞նչ կարծիք ունեւր»	257
Շանրութիւն եւ թեւ	257
Սինայէ ցորդանան	258
Տան թշնամին	259
Կերուին Գրադիքը	259
Տարապայման Եւանդ	260
Սրտաշարժ Դէպք Մը	260
Ջուրին Տակը Գնացած	260
Ջրայարանքի Պատրանքներ	260
Իր Բնադատաւին Կարօտը Քաղաղ	
Ձիադետի Մը	261
Ջրախուսութիւն	261
Թղթակցութիւնք	
Քարեփոխութեանց Շուրջը	261
Ջուռնալութիւն	262
Ազգեր	262
Հանդէս Քաղաքական	263
Կրամական	264

ԱԻՆՏԵՆՏԻ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար կանխիկ 1 1/2 մեծիտլի, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտլի: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Կէկ բերքի գինն է 30 փարա:

Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ բոլոր տարրութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ ատ. Մր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիգան խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ, ձ. Բ. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՒՍԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԵՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽԱՐԱԳԻՐ

«ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՎՐԱՅՈՎ Ի՞ՆՉ ԿԱՐԾԻՔ ՈՒՆԵՒՐ»
(Մատ. ԻԲ. 42)

ՈՎ փարիսեցիք, Յիսուսի դէմ ըսեալ ի՞նչ ունիք:

«Մաքսաւորներուն ու մեղաւորներուն հետ կ'ուտէ» (Մատ. Թ. 11):

Եւ դու, Կայիափա, ի՞նչ կ'ըսես անոր վրայով:

«Մահապարտ է. հայհոյութիւն ըրաւ. ահա հիմա լսեցիք: Ասկէ ետեւ պիտի տեսնէք Որդին մարդոյ Զօրութեան աջ կողմը նստած, ու երկնից ամպերուն վրայ եկած» (Մատ. ԻԶ. 64, 65):

Պիղատոս, ձեր կարծիքը ի՞նչ է:

«Ես աս մարդուն վրայ մէկ յանցանք մը չեմ գտներ» (Ղուկ. ԻԳ. 4):

Եւ դու, Յովնա, որ ծախեցիր Տէրդ արծաթի համար, սոսկալի ամբաստանութիւն մը ունի՞ս անոր վրայով ընելու:

«Մեղայ, որ անմեղ արիւն մատնեցի» (Մատ. ԻԷ. 4):

Եւ դուք, հարիւրապետ եւ զինուորներ, որ խաչը հանեցիք զայն, անոր դէմ ըսելու ի՞նչ ունիք:

«Յիրաւի ասիկա Որդի Աստուծոյ է»
(Մատ. ԻԷ. 54):

Եւ դուք, դուք, ի՞նչ կ'ըսէք:

«Քրիստոս՝ Աստուծոյ Որդին» է (Ղուկ. Գ. 41):

Յովհաննէս Մկրտիչ, դուն ի՞նչ կարծիք ունիս Քրիստոսի վրայ:

«Ահա Աստուծոյ Գառը» (Յովհ. Ա. 29):

Եւ դու, Յովհաննէս առաքեալ, ի՞նչ կը կարծես զայն:

«Առաւօտեան պայծառ աստղը» (Յայտ. ԻԲ. 16):

Պետրոս, ի՞նչ կ'ըսես Տէրոջ համար:

«Դուն ես Քրիստոս՝ կենդանի Աստուծոյ Որդին» (Մատ. ԺԶ. 16):

Եւ դու, Թովմաս:

«Իմ Տէրս եւ իմ Աստուծս» (Յովհ. Ի. 28):

Պօղոս, դուն հալածեցիր զայն: Ի՞նչ վկայութիւն կու տաս անոր համար:

«Բոլոր բաներն ալ քննած եմ սեպեմ իմ Տէրոջ քրիստոս Յիսուսի դերազանց գիտութեանը համար» (Փիլ. Գ. 8):

Երկնից հրեշտակներ, դուք ի՞նչ կ'ըսէք Յիսուսի համար:

«Ձեզի այսօր Փրկիչ մը ծնաւ, որ ինքը Օծեալ Տէր է» (Ղուկ. Բ. 11):

Եւ դու, երկնաւոր Հայր որ ամէն բան գիտես, ի՞նչ կ'ըսես:

«Ասիկա է իմ սիրելի Որդիս՝ որուն հաւանք եմ» (Մատ. ԺԷ. 5):

Սիրելի ընթերցող, դուն ի՞նչ կարծիք ունիս Քրիստոսի վրայով:

ԾԱՆՈԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԹԵՒԻ

Թուշուններու թւերուն վրայով առասպել մը կարդացած եմ: Մտացածին գեղեցիկ պատմութիւն մ'է, եւ պատուական դաս մը կ'աւանդէ: Արարչագործութեան ժամանակ, կ'ըսէ, թուշուններուն երկու կողմը թւեր կ'ախուցան ծանրութեան նման: Թուշուններն առաջ կարծեցին թէ ծանր բեռներ են անոնք եւ ուստի ջանացին անոնցմէ ազատիլ, բայց ի զուր: Թւերն ամուր հաստատուած էին: Յետոյ համակերպեցան զանոնք կրելու: Եւ ահա օր մը թուշուն մը խնայալ թէ ի՞նչ նպատակաւ տրուած

են անոնք: Տարածելով իր թւերը դէպ ի կապոյտ երկինքը սրացաւ խնդութեամբ եւ օգը բաղխելով այն թւերով որ մինչև այն ատեն ծանրութիւն թուած էին՝ հասաւ այնպիսի բարձրութիւններու ուր երբեք չէր հասած: Շուտով թւաւորներու բոլոր աշխարհն իմացաւ թւերու գործածութիւնը. եւ անկէ ի վեր ուրախ է անոնց համար վասն զի թուշունները, եթէ թւ չունենային, պիտի քայէին երկրի վրայ, ուր պիտի չկրնային ազատիլ իրենց թշնամիներուն ձեռքէն եւ բնաւ պիտի չիմանային արեւու լոյսին մէջ շրջան ընելու եւ ծառերու գագաթներէն վեր թւածելու բերկրութիւնները: Անթիւ թուշունը ողորմելի եւ թշուառ արարած մը պիտի ըլլար զուրկ այն ազատութենէն որ անկաշկանդ է օդին չափ:

Ձեռք կրնար թուշուններուն պէս իմաստուն ըլլալ: Հոգերը զորս կեանքը մեղի կը բերէ՝ բեռներու նման կրնան ըլլալ եւ մեղ ճնշել, գլխիկոր եւ ծանրաքայլ շարժիլ տալ, մտածել տալով մեր բեռան վրայ միայն եւ չթողնել վայելել մեր կեանքերը: Սակայն եթէ սիրով եւ յօժարութեամբ ընդունինք զանոնք, ջանանք կրել զանոնք՝ որչափ կարելի է անտրտուն, օր մը պիտի իմանանք թէ սխալած ենք, թէ անոնք ծանրութիւններ չեն այլ թւեր, որով կրնանք սաւառնիլ հոգեւոր կեանքի բարձր սարեր եւ այն սարերէն դիտել Աստուծոյ բարութիւնը եւ ողորմութիւնը, զոր բնաւ պիտի չտեսնէինք ցորչած տրտում եւ տխուր պտուղէնք երկրի վրայ: Երբ Աստուած մեզի բեռ մը կու տայ որ կրննք իրեն համար, միշտ բարիք մը կը ծրարէ անոր մէջ: Եւ յանցանքը մերն է եթէ կը զրկուինք այդ բարիքէն եւ փոխանակ վեր, անոր կողմը, քաշուելու՝ վար, դէպ երկիր, կը քաշուինք: Վիշտը միշտ բարիք է, թէ երբեմն մենք հակամէտ ենք կարծելու, ինչպէս թուշունները կարծեցին իրենց թւերուն համար, թէ վիշտն է ծանր բեռ մը միայն զոր կրել պէտք է քանի որ կարելի չէ զայն ի բաց թօ

Թափել: Ընդունինք մեր բեռներն իբրև
թանկ որով Աստուծոյ պիտի մօտենանք,
ինչպէս ինքը կ'ուզէ: Եթէ դորձած ենք
զանոնք իբրև թափել: Աստուծոյ սի-
րոյն դէպ ի պայծառ ըյսը սաւառներու
համար, այն ատեն պիտի ապրինք ա-
ւելի մաքուր մթնոլորտի մը մէջ ուր
փորձութեան փոշին չկրնար մեղի դաշիլ
և ուր «Տէր Աստուած պիտի լուսաւորէ»
մեզ և ամէն բան: Մենք բարձրանալ
պիտի չստիպուինք այն բաներով որ
կը թուի թէ մեզ կը ճնշեն: Բայց քանի
որ մեր ձեռքն է մեր վիշտերուն միջո-
ցաւ վեր ելլել, կամ անոնց ծանրու-
թեան ներքեւ կըլլի, ինչպէս կրնանք վա-
րանիլ մեր ընտրութիւնն ընելու: Ո՞վ
կայ որ չընտրէ մանաւանդ հաւատքի
թանկերով վեր ելլել քան ծանրութիւն-
ներու միջոցաւ տարակոյսի և դժգոհու-
թեան մթնոլորտի մը մէջ մնալ:

ՏԷԼԷ ՄԷ

ՍԻՆԱՅԷ ՅՈՐԴԱՆԱՆ

[Խմբագրական]

16.

Տղաքը հաւատարմութեամբ կրթելով ժո-
ղովուրդը ոչ միայն հնազանդ պահուելու էր
Տէրոջը, այլ և (Գլ. Է.) կռապաշտութեան
գիմելու փորձութենէն պահպանուելու էր
ամբողջական կործանմամբն այն ապականեալ
ազգերուն որոնց տեղը պիտի բռնէր: Վա-
ղեմի ազգերու մէջ գերիներն իբրև ստրուկ
կը պահուէին, բայց երբ պատերազմի եր-
թային ազգի մը դէմ որմէ շատ կը վախ-
նային, սովորութիւն էր իրենց աստուած-
ներուն զոհել պատերազմի մէջ գերի բռ-
նողները: Այդպիսի պարագայի մէջ բնա-
ջինջ կ'ըլլային յաղթահարուած քաղաքնե-
րուն բնակիչները: Մովսէս թող տուաւ որ
մնայ այդ սովորութիւնը, բայց աղնուացուց
անոր նպատակը: Այլ ևս պիտի չծառայէր
սպանութեան բարբարոսական տենչին գո-
հացում տալու, կամ, ինչպէս կ'ըլլար հե-
թանոսներու մէջ, իրենց Աստուծոյ հա-
ճեցնելով թէ ինչպէս ամբողջու-
վին յաղթանակ տարած է յաղթուած ազ-
գերուն աստուածներուն վրայ: Այլ միայն
իրենց առջեւէն փորձութիւն մը պիտի բառ-
նար: Աւետեաց երկրէն դուրս աշխարհա-
կալութեան եւ քանդումի հետամուտ պիտի
չըլլային, եւ երբ աւելի հեռաւոր ցեղի մը
հետ պատերազմի բռնուէին, աւելի նուազ
խստութեամբ պիտի վարուէին (Ի. 13-18):
Խիստ վճիռը պիտի գործադրուէր այնչափ
միայն որչափ անհրաժեշտ էր պահպանելու
համար սեփական նկարագիրը զոր Խորայել
հանէր իբրև Տէրոջը ժողովուրդ: Կրօնա-
պէս լոկ տղայ էին եւ դիւրեւ կը մոլորէին:
Եւ երկրին ժողովուրդը անարգներուն ա-
նարգն էր: Անոնց արուած դատակնիքին
վրայ խօսելով Տր. Հարփըր կ'ըսէ. «Այս
ժողովուրդներուն մեղքերը եւ մոլութիւն-
ները բերին այս դատապարտութիւնն իրենց
վրայ: Իրենց սարսափելի երկրպագութիւնը
անջինջ արատ թողուց ուր որ իր ստուերն
լինկաւ:»

Աստուծոյ կողմէ այսպիսի ազգերու կոր-
ծանման դատապարտութիւնը մեզ չզար-
մացներ: «Մեղաց վարձքը մահ է:» Ապա-
կանեալ գործերն ստէպ կը պատժուին մա-
շեցուցիչ ախտերով եւ անմիջապէս մեռնելն

աւելի աղէկ է քան փոխի եւ ոչնչանալ
ծանր ծանր: Դժուարին միակ բանն է են-
թադրել թէ Աստուած մարդոց պատուիրեց
կատարել այնպիսի գործ մը, որ զանոնք
պիտի վայրագցնէր կարծես: Ասոր կրնանք
ըսել թէ չենք կրնար հաւատալ թէ երբեք
քրիստոնեաներու գործն ըլլայ բնաջինջ ը-
նելու գործողութեամբ զբաղիլ: Քրիստոնէին
պարտականութիւնը առանձնութեան մէջ
ապրիլ չէ, այլ փրկարար ճշմարտութեան
խմորը տարածել: Տր. Հարփըր կ'ըսէ,
«Մարդիկ այն ատեն միայն առանց վերա-
պահութեան աշխարհի երթալու հրամանն
ընդունեցին երբ կրցան Յիսուս Քրիստոսով
կատարեալ ըլլալու յոյսն ունենալ, վասն զի
այն ատեն միայն ունեցան խարիսխ մը զոր
աշխարհի ոչ մէկ փոթորիկ կարող է տեղէն
խախտել:» Խորայելի եւ Խորայելի հետ միա-
ցած այն խառնիճազանք բազմութեան հա-
մար որ դեռ նոր լքած էր կռապաշտու-
թիւնը, անջատում մը անհրաժեշտ էր: Քա-
նանացիները ջարդուելու եւ անոնց կուռքերը
կործանելու պատուէրը կատարելապէս չգոր-
ծադրուեցաւ, եւ ուստի կը տեսնենք Իս-
րայելի յետագայ պատմութեան մէջ մշտա-
տեւ հակում մը երկրպագութեան պիղծ
ձեւերուն դիմելու:

Թէեւ այնչափ խիստ պարտք մը չգրուիր
մեր վրայ ինչպէս գրուեցաւ Խորայելի վրայ,
հոս մեզի համար դաս մը կայ: Սա է թէ,
զուարճութեան, գործի թէ ընկերակցու-
թեան մէջ, ինչ որ կը խափանէ կամ կը
վտանգէ բարձրագոյն կեանքը, թողուելու
է: Ոչ Քրիստոնէութեան ոգին, ոչ ալ մեր
Տէրոջը օրինակը անձուկ ճգնաւորականու-
թիւն կը սորվեցնեն կամ անխտիր կը դա-
տապարտեն ամէն հաճոյք, այլ կը յանձնա-
րարեն այն խիստ ոգին որ կը մերժէ աշ-
խարհի համակերպիլ հոգեւոր բարոյական ա-
ռողջութեան վնասող սեւէ բանի մէջ:

Ը. գլուխէն մինչեւ ԺԱ. գլխուն վերջը
Մովսէս կը ցուցնէ այն շարժառիթները ո-
րոնք հաւատարիմ եւ հնազանդ պահուելու էին
Խորայելացիները: Դարձեալ կը պատմէ թէ
ինչպէս վարուեցաւ Աստուած իրենց հետ
եւ պատմութենէն կը հանէ խորին ճշմար-
տութիւններ զոր միշտ միտք պահուել էին:
Այս ճշմարտութիւններէն մին է (Ը. 3) թէ
«ոչ միայն հացով կ'ապրի մարդ, հապա
մարդը Տէրոջը բերնէն ելած ամէն խօսքովը
կ'ապրի:» Ոչ մէկ անհատ կամ ազգ կ'ապրի
ճշմարտապէս որ միայն Քրիստոսական բարիք
եւ մարմնական անորոշակներու գոհացում
կը փնտռէ: Բարձրագոյն բնութիւնը, այն
որուն կը խօսին Աստուծոյ խօսքերը, մշակ-
ուելու է: Իմացական եւ մանաւանդ հոգե-
ւոր մշակութիւնը զանց ընողներն ստորին
իմաստով կ'ապրին եւ դէպ ի կործանում
կը դիմեն:

Մովսէս նաեւ եւ կը կեցնէ ժողովուրդը
սնապէս կարծելէ թէ իրենց զօրութեամբ
կամ բարութեամբ ձեռք բերած էին իրենց
բարի ժառանգութիւնը: Որպէս զի այսպիսի
մեծ ցնորք մը չտած էին՝ կը կրկնէ անոնց
յաճախաբէպ պատմամբութիւններուն պատ-
մութիւնը եւ, կը յիշեցնէ թէ իր բարեխո-
սութեամբ ազատուեցան կորուստէ: Քա-
նանացի ազգերը կործանուեցան իրենց կա-
տարեալ ապականութեան համար, բայց Իս-
րայելացիք իրենց բարութեան համար չէր
որ խնայուեցան: Զանոնք պահողը մանա-
ւանդ Աստուծոյ բարութիւնն էր որ շա-
րունակուեցաւ հակառակ իրենց անարժա-
նութեան: Աստուած հաւատարիմ մնաց

իր խոստումներուն, նաեւ փրկութեան իր
ծրագրին: Ընտրած էր զանոնք իբրև երկրի
ազգերէն ամենէն յարմարը՝ իր յայտնու-
թիւնն ընդունելու եւ այն հոգեւոր թափա-
ւորութեան սերմը պահպանելու որ օր մը
բոլոր աշխարհի վրայ պիտի տարածուէր:
Աստուծոյ այս ընտրութեան մանաւանդ քան
իրենց բարութեան շնորհիւ էր որ ձեռք
ձգեցին իրենք Աւետեաց երկիրը:

Ժ. գլխուն վերջին մասին մէջ Մովսէս
վերստին կը դառնայ աստուածսիրութեան
մեծ պարտականութեան, ցուցնելով թէ
Աստուած արժանի է սիրուելու եւ խօսե-
լով անոր հրաշալի գործերուն վրայ զորս
իրենք տեսած էին: Այս պիտի ըլլար զի-
րենք հնազանդութեան առաջնորդող մեծ
շարժառիթը: Առանց սիրոյ հնազանդու-
թիւնը ճշմարիտ հնազանդութիւն պիտի
չըլլար: Եւ սակայն ինք անոնց կը ներկայէ
նաեւ այն ստորին շարժառիթները որ կ'ել-
լեն հնազանդութեան հետեւանքներէն: Եթէ
Աստուծոյ հրամանները կատարէին, Աստուած
ալ անձրեւ պիտի զրկէր, առատ հունձք
պիտի տար, նաեւ իրենց բոլոր թշնամի-
ները պիտի նուաճէր իրենց ներքեւ այն-
պէս որ Միջերկրական Ծովէն մինչեւ Եփ-
րատ գետը տիրէին: Եթէ Խորայել բնա-
այգքան ընդարձակ երկրի մը չիշխեց, կամ
միայն կարճ միջոց մը իշխեց Դաւթի եւ
Սողոմոնի իշխանութեանց օրով, ազգին
անհնազանդութեանն համար էր: Շարժա-
ռիթներու նոյն շարքը կը գրուի հիմա Աս-
տուծոյ ծառաներուն առջեւ: Աստուծոյ ծա-
ռայելու չեն գլխաւորապէս երկիրը ըն-
դունուելու եւ դժոխքէն փախչելու համար,
այլ վասն զի «սէրը կը ստիպէ» զիրենք: Այ-
սու ամենայնիւ գիտնալու են թէ իրենց
առջեւ օրհնութիւն եւ անէճք գրուած են
եւ թէ «աստուածապաշտութիւնը թէ ներկայ
եւ թէ ապագայ կենաց խոստումները ունի»:

Դաւթով ուղերձին մնացեալ մասին մէջ բո-
վանդակեալ օրինաց շարքին (Գլ. ԺԲ.-ԺԶ.),
Տր. Հարփըր ուշադրութիւն կը հրաւիրէ
այն տարբերութեան վրայ որ կայ անոնց
եւ արդի օրինազրքերու միջեւ: Արդի օրի-
նազրքերէն իւրաքանչիւրը կանոններու
շարք մ'է, յարմար խորագիրներու ներքեւ
խնամով դասաւորուած, որ կը խօսի մար-
դոց իրաւունքներուն եւ պարտականու-
թիւններուն վրայ եւ ամէն կանոնադրու-
թեան յատուկ պատիժներ կը սահմանէ:
Բ. Օրինաց գիրքին մէջ կարգաւորութիւն
քիչ կայ: Շատ տեղ անհնազանդութեան
պատիժ չցուցուիր, այնպէս որ այս օրէնք-
ները ուղիղ կեանք մը վարելու օգտակար
խրատներ կ'ըլլան պարզապէս: Այն հին
ժամանակները չկային խնամով գրուած օ-
րէնքներու կանոնաւոր հաւաքածոներ որ
անոնց բառական մեկնութիւնը եւ կիրառ-
կութիւնը դատաւորին գլխաւոր գործն ըլլար:

Այս հատուածին առաջին գլխուն մէջ
դատուած օրէնքները առաջին եւ երկրորդ
պատուիրաններուն հետ կցուածներն են,
այսինքն զոհի օրէնքներ եւ կռապաշտու-
թեան դէմ օրէնքներ: Ժողովուրդն անոնց
համար որ աւելի հոգեւոր էին՝ զոհը մար-
գարէական էր, զալու մեծ Զոհին կ'ակնար-
կէր: Բայց ամենուն համար Աստուծոյ մօ-
տենալու միջոց մ'էր: Երբեք չէին համար-
ձակել առանց նուէրի ելլել իրենց մեծա-
ւորներուն առջեւ: Ուստի կը զգային թէ
նուէր տանելու են երբ կը ներկայանան
անհունապէս մեծ Եհովային: Իրենց մեղքի
պատարագները իրենց զղջման արտայայ-

տուժիւն էին, իրենց չնորհակալութեան ընծաները իրենց չնորհակալութեան նշան էին եւ իրենց զոհի միսերն ուտելու ատեն կը զգային թէ Աստուծոյ հետ հաղորդակցու- թեան կը մոռնան: Հետեւապէս կարեւոր էր կարգի կանոնի դնել իրենց զոհերը որպէս զի մի գուցէ Տէրը կռապաշտներու սուտ աստուածներուն կարգը դասուէր: Այն չաստուածներն անգուժ եւ անմաքուր էին: Անոնց տարբերութիւն չէր ընել թէ իրենց երկրպագողներուն բարոյական բնութիւնը ինչ էր, ցորչափ ժամանակ անընդհատ կը շարունակուէր զոհերուն հոսանքը: Որ- պէս զի ժողովուրդը չփորձուէր անոնց զոհ մատուցանել, օրէնքը կը պահանջէր որ բո- լոր զոհերը Տէր Աստուծոյ ընտրուած կեդ- րոնական սրբարանի մը մէջ մատուցուին: Ժողովուրդն յետոյ երկրին ամէն կողմերը ժողովարաններ եւ ընտանեկան երկրպագու- թիւն ունեցաւ, բայց բարձր տեղերու վրայ զոհ մատուցանելը, թէեւ երկար ատեն չա- րունակուեցաւ, Աստուծոյ պատուիրանին հակառակ էր: Կռապաշտութեան գէմ տըր- ուած օրէնքները շատ խիստ էին: Կռապաշ- տութեան յորդորողները, (Գլ. ԺԴ.), մարգա- րէ ըլլային թէ մօտ ազգական եւ բարեկամ, թէ քաղաքի մը ամբողջ ժողովուրդը, պիտի քարկոծուէին: Կռապաշտութեան յատուկ սովորութիւններէ ինչպէս մարմնոյ վրայ կտրածներ ընելէ, աչքերու մէջտեղի մա- զերը փետելէ (ԺԴ. 1), խոյս պիտի տրուէր: Մաքուր եւ անմաքուր ուտելիքի վերա- բերեալ օրէնքներն ալ որ այս գլխուն մէջ կը կրկնուին՝ մէկ նպատակ ունէին, այն է ժողովուրդին անշատուած կռապաշտներէն:

ԺԵ. եւ ԺԶ. գլուխներուն մէջ կը գտնուին պատուէրները եօթներորդ տարւոյն եւ տա- րեկան տօներուն նկատմամբ որոնք բնակա- նապէս զուգորդուած են չորրորդ պատուի- րանին հետ, քանի որ շարաթական եօթնե- րորդ օրուան նման Տէրը շուիրուած ժամանակներ էին:

ՏԱՆ ԹՇՆԱՄԻՆ

Արեւելոյ թիւերը տան ամենէն մահացու թշնամին է: Իր առաջին գործն է մարդն հեռացնել իր սիրելիներուն քովէն: Եթէ նա զբաղեալ մարդ է, առհասարակ առտուն կանուխ կը մեկնի տունէն՝ չուտով գործի երթալու անպարանքին մէջ շատ քիչ կա- րենալով տեսնել իր կնոջ եւ զաւակներուն երեսները: Թերեւս կէսօրին չվերադառնար, կամ եթէ կը վերադառնայ՝ անպարանօք ձաշկու համար է միայն: Եթէ օհէ երջա- նիկ տեսակցութիւն պիտի ունենայ իր կնոջ եւ զաւակներուն հետ, երեկոյին պիտի ունենայ: Եթէ այդ ժամը զինեւտան տրուի, նա օտարական մը կ'ըլլայ իր ընտանիքին: Չգիտնար իր կնոջ հոգեքը եւ յոյսերը, ոչ ալ անոր սիրոյն լիութիւնը, վասն զի կինը զայս ազատօրէն յայտնելու պատե- հութիւն չգտներ: Խօսակցութեան քանի մը կարճ վայրկեանները գրեթէ ամբողջովին կը նուիրուին կեանքի ստիպողական դա- նադան պէտքերուն: Դարձեալ, մեծ մա- սամբ առանձնութեան մէջ ապրելու բռնա- դատուած կնոջ մը համար վերջին, աս- տիճան մաշեցուցիչ եւ կոկոնացուցիչ բան է տեսնել որ այրը, որուն նուիրած է ինք իր սէրը եւ կեանքը, կը թողու զինք այն կարճ միջոցին երբ քիչ մը միտանդ պիտի ըլլային, եւ կ'երթայ փնտռել ուրիշ ընկե- րութիւն մը զոր նախամեծար կը համարի: Եւ ինչ ընկերութիւն, Պէտք չէ զարմանալ,

եթէ այդ կինը զուարթ եւ յուսալից չէ եւ եթէ դժուար կը գտնէ գորով եւ խանդա- ղատանք ցուցնել այսքան զանցառութեան փոխարէն: Չարմանալի չէ որ այդ կինը քիչ քաջակերութիւն գտնէ իր տունը զարդա- րելու, իր գեղեցկութեան հոգ տանելու, եւ իր աղայոց նուիրելու այն մանր խնամք- ները որով անոնք սիրուն եւ զբաւիչ ըլլան անոր համար, որ այդ ամենէն պիտի փութայ փախչի կերակուրէն անմիջապէս ետեւ:

Այսու ամենայնիւ այս ամենուն թերեւս կարելի ըլլայ հանդուրժել, եթէ տուն եկո- ղը մարդ ըլլար: Բայց եկողն ո՞վ է: Այն որ կնոջ աղջկութեան երազներուն առարկայ էր, որ խնամով կը հագուէր, եւ որ ամէն մեղմութեամբ եւ աղնուութեամբ կը վար- ուէր իր սիրելիին հետ: Ոչ, այլ՝ գարշիլի, անասնացեալ էակ մը, որմէ խեղճ կինը ճշելով պիտի փախչէր եթէ իր հօրը տան մէջ առաջին անգամ այդպէս տեսած ըլլար զայն: Այդ մարդը, որմէ փողոցին մէջ գրո- նուող ամէն համեստ մարդ փախած է մինչ նա տուն կու գար, նոյն է զոր այս կինը պարտական է սիրել եւ զգուել:

Երբ կը մտածենք անկարագրելի զգուան- քին վրայ, որով զգաստ մարդ մը կը նայի արեւոցողին եւ կը խորշի անոր կարմրած երեսներէն, հոտած շունչէն, կցկտուր խօս- քերէն եւ արեւոցութեան բոլոր ազդեղու- թիւնէն եւ կոշտութիւնէն, եւ ապա կը մտա- ծենք թէ այդ էակը պիտի երթայ իր սեռին յատուկ զգայնութեան բոլոր փափկութեամբ օժտուած կնոջ մը քով իր բնակարանին մէջ, կը զարմանանք որ այդպիսի զգաղ- ղութեան պատահող ամէն կին չխելագարի ր անմիջապէս:

ԾԵՐՈՒՆԻ ԳՐԱԳԻՐԸ

Կէսօր էր, բայց մեծ քաղաքին գրատան պատուհանին մօտագոյն գրասեղանին առ- ջեւ մարդ չկար տակաւին: Գրագիրները կը փսփային իրարու հետ, եւ գիրք կրող տղաքը գրասեղանին վրայ կը նայէին ան- հանգիստ կերպով: «Ծերունի ֆիթըն քսան տարիներէ ի վեր հոս կ'աշխատի, եւ օր մը բացակայ գտնուած չէր»: Տղայոց մին կը ջրէր անոր ծագիկները, վասն զի խուլ ծե- րուկ գրագիրը իր պատուհանին մէջ թա- ղարներով լեցուն ծաղիկ ունէր: Գրատան տեսուչներուն պետը իր գրասեղանէն զուրս եկաւ եւ «Մր. ֆիթըն մեռած է», ըսաւ յանկարծ: «Երէկ գիշեր իր անկող- նին մէջ մեռած գտնուեցաւ: Առտուան լրագրին մէջ կարդացինք»:

Գրատունը միշտ հանդարտ եւ լռիւն էր, բայց աւելի մեծ լռութիւն կը տիրէր հոն այն ամբողջ օրը: Տղայք գաղբեցան իրա- րու հետ զուարճաբանելէ, եւ գրագիրները չէին խօսեր իրարու հետ, չէին խօսեր ննջեցեալին վրայ անգամ: Մր. ֆիթըն շատ խուլ էր, եւ քիչ անգամ կը խօսէր անոնց հետ: Բայց երբ կը նայէին պարսպ աթոռին վրայ, եւ միտք կը բերէին նիհար եւ ծռած մարմինը իր պատաստառուն հանդերձներուն մէջ, եւ քաղցր ծերուկ երեսը, կը թուէր թէ անոնց մէկ զօրաւոր օգնականը յան- կարծ թողեր հեռացեր էր:

Գրասեղանին մէջ գրատան պետը ննջեց- եալին վրայ կը խօսէր անօրէնին հետ: «Ա- սանկ պարսպ կեանք երբեք եղած չէ», ը- սաւ: «Ֆիթըն ընտիր յունագէտ մըն էր: Իր երիտասարդութիւնը եւ միջին տարի- քին օրերը իր Յունաստանի վրայ յօրինած գիրքին նուիրեց: Իր ամբողջ սիրտը իր

գիրքին մէջ էր: Անոր մէջ կ'երեւի մեծ հետազոտութիւն եւ ուսմունք: Բայց Շլի- մանի գիւտերը յանկարծ սուտ հանեցին բոլոր իր վարկածները: Ահա իր գիրքը դա- րակներուն վրայ, բոլորովին անաբժէք, փո- չիներու ներքեւ ծածկուած: Ոչ ոք կը կար- զայ զայն: Այնուհետեւ լսողութիւնը կոր- սընցուց: Մինչեւ անգամ չէր կրնար Յու- նարէն սորվեցնել: Միայն գրագրութեան կու գար, որ հաղիւ իր օրապահիլը հայ- թայթելու կը բաւէր: Չունէր ոչ կին ոչ որդի: Փճացած կեանք մը, պարոն: Փճա- ցած կեանք մը»:

«Յուդարկաւորութեան պիտի երթա՞ք», ըսաւ իր բարեկամը, ոտքի ելլելով՝ մեկնե- լու համար: «Շատ հաւանական է որ երթամ», ըսաւ գրատան պետը տաքութեամբ: «Ինչ կ'ըսէք, ապրողներուն մէջ չկայ մէկը որուն համար ֆիթընի համար խորհածիս չափ խորհիմ: Կրնամ ձեզի պատմել թէ ինչ բարձր պատիւ ունէր ծերունին, ինչ փափուկ զգացման տէր էր, ինչ ողորմածաբէր: Ո՛հ, ինձ նման հետը քսան տարի ապրող մը կը ճանչնայ զանիկա: Ըստ իս ոչ մէկ քարո- ղիչ երբեք Գրիստոնէութիւնը այնքան պատ- կերացուցած է իր վրայ որքան ֆիթըն»:

Այս միեւնոյն ժամանակը ծերունի գրա- գիրը անշարժ եւ պաղած կը պառկէր իր վերարկուն վրայ իր փոքրիկ սենեակին մէջ: Օթոցներէ եւ զարդերէ զուրկ լեւր սենեակ մը, վասն զի շատ աղքատ էր մարդը: Դա- րակի մը վրայ կը կենար իր մեծ հեղինա- կութիւնը, զոր ինքն անգամ բացած չէր տարիներէ հետէ: Իրօք անյաջողութիւն էր այն գործը: Իրօք իր կեանքը պարսպ ան- ցած էր: Դարակին վերեւը կը կախուէր իր մօր, դեռահասակ զեղանի կնոջ մը, պատ- կերը: «Թերեւս նա գիտէ թէ ինչո՞ւ հա- մար Աստուած թոյլ տուաւ որ իմ գործս նշանաւոր ըլլալէ հետո՞ւնայ», ֆիթըն սովոր էր այսպէս մտածել մինչ կը նայէր իր մօր այն պատկերին վրայ, եւ կ'ըսէր, «Ձեռ հասկնար»: Անոր տանտիրուհին բոլոր ցերեկը սենեակին մէջ կը գտնուէր, եւ հոն եկողներէն ամէն մէկուն կը պատմէր թէ ծերունի գրագիրը տարիներէ ի վեր ինչպէս հոգ կը տանէր ի- րեն եւ իր զաւակներուն: Թէ ինչպէս Մի- քայէլը գործի վրայ պահեց, եւ Բենիամինը համոզեց խմուքէն հրաժարիլ:

Դրացիները եկան, սաստիկ աշխատող եւ մտացի անձինք, որոնց ամէն մէկը ը- նելիք պատմութիւն մը ունէր անոր տուած խրատներուն եւ օգնութիւններուն վրայով իրենց կեանքի նեղ պարագաներուն մէջ: Ոստիկանութեան պաշտօնեայէն մինչեւ փո- ղոցին անկիւնը գտնուող լրագրավաճառ խեղանդամ տղային, ամենուն ալ բարեկամը եւ իմաստուն հայրն էր: Այն օրը իրիկուան մօտ գրագիրներն եւ տղաքը եկան գրա- տունէն: Բերին ծաղիկեփունջի եւ արցունք- ները իրենց աչքերէն կուրծքերուն վրայ կը վաղէին, մտածելով այն քաղցր խօսքե- րուն եւ արարքներուն վրայ որոնք այն- պէս բնական էին խեղճ գրագրին համար ինչպէս շնչառութիւնը: Չէին նայեր անոր կեանքին բազմաշխատ գործին վրայ որ ի- րենց գլխուն վերեւ դարակի վրայ կը կե- նար եւ որ անյաջողութեան դատապարտ- ուած էր: Միայն սա կը խորհէին թէ Աս- տուծոյ գործակիցներէն մէկը աշխարհէս մեկնած էր եւ կ'ողբային անոր վրայ: Մօրը երեսը ժպտուն վար կը նայէր, ինչպէս ը- րած էր միշտ, ըստ ամենայնի զոհ իր որդ- ւոյն վրայ: Եւ մեռեալին երեսին վրայ այժմ

տարօրինակ եւ ունկնդրողի մը երեւոյթը կար, իբրեւ այնպիսի մը՝ որ տուն հասած էր եւ «Բարի եկեր» ձայները կը լսէր:

ՏԱՐԱՊԱՅՄԱՆ ԵՌԱՆԴ

Անգամ մը պայթում մը պատահեցաւ անհայտ մը մէջ Սէրանթընի մօտ ի փէնսիլանիա, ուր չորս հանքագործներ թաղուեցան անհայտներէն հետեւոր փապուղիներէն մէկուն մէջ, երեք օր շարունակ պեղում կատարուեցաւ ոգւով ջանիւ, բայց թաղուողներէն ոչ ձայն կը լսուէր եւ ոչ նշաններ կը տեսնուէին: Ոչ ոք գիտէր թէ քանի տակառաջ փայտ, եւն. կը ծածկէին զանոնք իրենց ներքեւ: Անհատական նամակ մը սապէս կը նկարագրէ տեսարանը.

Ազատման ծրագիրը կատարելապէս պատրաստուեցաւ, պեղումները կ'ըլլային հանքագործներու խումբերու ձեռքով որոնք կանոնաւոր միջոցներ տալով իրար կը փոխանակէին կարգաւ: Բայց կը թուէր թէ անյուսութենէ յառաջ եկած անտարբերութիւն մը տիրած էր իրենց վրայ: Իրարու հետ կը մրմնջէին, մինչ կամաց կամաց վեր կը նետէին ժայռի եւ հողի բեկորները, թէ մարդիկը շատոնց մեռած էին: Զոհերուն կիները եւ տղաքը զանոնք շրջապատած էին տփույն եւ անյոյս դէմքերով եւ լալով եւ աղօթելով: Հանքին տէրերը զատ մէկ կողմ կայնած էին եւ իրարու հետ կը շնչէին տխրութեամբ շարժելով իրենց գլուխները: Ամէն բան եւ ամէն մարդ ծածկուած էր աղտոյթութիւնով, եւ երբ արեւը մարը մտաւ, գործատէրները եւ գործաւորները յուսահատութենէ մղուած կ'ըսէին թէ վերջապէս աշխատութիւնը դադարեցնելու ժամանակն եկած է:

Ճիշդ այն ատեն միաձի կառք մը վեր եկաւ անապարանք. երիտասարդ մը դուրս ցատկեց մէջէն: Ընկերութեան ամենէն դեռատի անդամն էր որ բացակայ կը գտնուէր արկածին ժամանակը: Շատ տփույն էր բայց աչուրները կը փայլէին: Կիները խոնուեցան չորս կողմը: «Մեռած են» կը հարցնէին: «Ոչ երբեք» պատասխանեց զուարթօրէն: «Անոնք բաւական ուտելիք ունէին ասկէ ալ աւելի ժամանակ ողջ մնալու համար: Օ՛հ, տղաք, դուք արդէն սաստիկ աշխատեք էք: Պէտք է որ մարդոցը մօտ ըլլաք: Ինծի բրիչ մը տուէք, հետս եկէք: աշխատինք դուրս հանել զանոնք առանց ժամանակ կորսնցնելու»: Վերաբերուին հանած էր եւ ուժով բրիչը կը զարնէր հողաբլրին: «Աղաղակեցէք, անոնց իմացնելու համար թէ կու գանք: Հիմա, ամէնքդ մէկէն: Կիները եւ ամէն անձ: Մէկ — երկու — երեք — Հո՛րրա՛ւ»:

Յիշեալ երիտասարդը նոր կեանք դրած էր ամենուն մէջ: Աղաղակները բարձրացան եւ ամէն մարդ կը գործէր յօժարութեամբ: Ժամեր անցան, բայց անոր աշխոյժը եւ կորովը չթուցան: Կիները կը վազվրուտէին կերակուր եւ գրգռիչ ըմպելիներ բերելու: Ամէնքն ալ եռանդով կը քաջալերէին զիրար, կը պեղէին աշխոյժով, եւ ժամանակ ժամանակ «կեցցէ՛ք» աղաղակներ կը թնդացնէին օդը: Վերջին աղաղակներէն ետքը առաջնորդը ձեռքով նշան ըրաւ լուրու համար: Տկար ձայն մը կը լսուէր. մարդիկը աղատուեցան, իրենց կեանքը պարտական էին այդ երիտասարդին ցուցած տարապայման եռանդին:

Չկայ յատկութիւն մը որ աւելի ստոյգ կերպով օգնէ մարդկային կեանքի մէջ քան

մանկական աշխոյժն եւ եռանդը հասարակ դատման եւ բարեք դատողութեան հետ միացած: Լորտ Նէլսընի կենսագիրներէն մէկը կ'ըսէ թէ նա միշտ աշխոյժ տղի մը պէս էր: Իր վարչութեան տակ եղող նաւը իրեն համար նաւատորմին մէջ ամենէն լաւն էր, իր սպաները եւ զինուորները Անգլիոյ ամենէն ընտիրները: Այս զուարթ աշխուժութիւնը ոչ միայն օգնեց անոր շահիլ իր փայլուն յաղթութիւնները, այլ ներշնչեց նաեւ անձնանուէր սէր առ Անգլիական ազգն:

ՍՐՏԱՇԱՐԺ ԴԵՊՔ ՄԸ

Վսեմ տեսարան է քսան հազարէ մինչեւ քառասուն հազար ձիերու մեծ խումբ մը, ուր մէն մի ձի գիտէ եւ կը հասկնայ փողին ամենէն թեթեւ ձայնը, կը սրանայ լայնածաւալ դաշտի մը վրայ, կը փոխէ գիրքը նման անագին մեքենայի մը զոր կը կառավարէ ճարտար անվրէպ ձեռք մը: Անգամ մը պատահեցաւ զէպը մը որ յոյժ սրտաշարժ տեսարան մը կը ներկայացնէր: Այն էր զօրահանդէս մը ի Վիէննա Մարիա Թէրէզայի՝ զինուորական կարգն ընդունելուն յիսներորդ տարեդարձին առթիւ:

Իբր երեսուն հազար հեծեալ ներկայ էին: Փոքրիկ մանուկ մը (ոչ աւելի քան չորս տարեկան) հանդիսատեսներուն ամենէն առջեւ գտնուող կարգին մէջ կայնած էր, եւ ահա յանկարծ բաց դաշտին մէջ վազեց ճիշդ երբ հեծեալներու գումարտակ մը բաժնուելով մեծ մարմնէն՝ յառաջ կը խաղար դէպ ասպարէզը: Նպատակն էր ողջունել կայսրուհին: Սրարշաւ գումարտակը յառաջ կը վազէր եւ կը մօտենար մանուկին: Մայրը գրեթէ խելքը գլխէն թոցուց, ինչպէս նաեւ ուրիշները, վստի զի անկարելի էր որ հանդիսատեսներուն մէջէն մէկը կարող ըլլար մանուկն ազատելու: Կայսրուհին սոսկման աղաղակ մը արձակեց, վստի զի մանուկին կորուստը անխուսափելի կը թուէր, եւ ահա իր կորուստ. երկաթ սմբակներու ներքեւ պիտի կոխկոտուէր նա:

Փոքրիկը ուղղակի ձիերուն ոտքերուն ներքեւ կը գտնուէր, վայրկեան մի եւս՝ եւ պիտի վճռուէր անոր կորուստը: Բայց ահա արիասիրտ հեծեալ մը որ խումբին առջեւի գծին մէջ կը գտնուէր, առանց իր վաղքին երազութիւնը պակսեցնելու կամ թափը թուլցնելու՝ ձիուն պարանոցին մէկ կողմէն վար ծռեցաւ ըռնեց տղան եւ վերցուց ապահովութեամբ դրաւ համետին վրայ: Զայս ըրաւ առանց փոխելու իր գնացքը կամ խանգարում տալու զինուորաց գումարտակին կարգին:

Բիւրաւոր ձայներ եռանդուն ծափահարութիւններով կեցցէ՛ աղաղակեցին այս զիւցաղնական գործին համար, եւ հոն գտնուող երկու կիներ, մանուկին մայրը եւ կայսրուհին, իրենց երախտագրտական զգացումները ընդհատեալ հեկեկուկներով յայտնեցին: Հեծեալ զինուորին համար հպարտ եւ երջանիկ վայրկեան մը ըլլալու էր այն երբ իր կայսրը բուն իր կուրծքէն հանելով Մարիա Թերէզայի կարգին ձիւն կիտուածանկար խաչը, կախեց իր քաջ եւ զիւցաղն զինուորին կուրծքը:

ՁՈՒՐԻՆ ՏԱԿԸ ՔՆՍՅԱՄ

«Սուղակներ եւ իրենց գործը» վերնագիրն ունեցող յօդուածի մը մէջ Յարմի Սթիւարթը կը հրատարակէ թէ ճարտար

սուղակի (արդի) մը համար շատ անսովոր չէ հիմա, երբ սուղակի կազմած լիովին ապահով ըլլալու աստիճան կատարելագործուած է, հանդարտ կարճատեւ քուն մը քաշել ջուրին տակը այն անձայն սահմաններուն մէջ, ուր հաւանօրէն կարի հետաքրքիր շանձուկէն զատ չկայ բան մը որ հանդարտութիւնը վրդովէ:

Յիշեալ յօդուածագիրը կը պատմէ մարդու մը վրայ որ ջուրին տակը կը գտնուէր նաւահանգստի մը մէջ՝ ընկղմած նաւու մը տաշտը հանելու պաշտօնով: Յոգնեցաւ եւ որոշեց քիչ մը դադրել աշխատելէ եւ կազդուրիչ կարճ քուն մը քնանալ, ուր այնքան իմաստուն մէկը չէր գտնուէր որ իր անգործութիւնը տեսնելով վարձքն ընդունելու ժամանակը զեղչել տար անկէ: Բայց դժբաղդապէս մոռցաւ քնացած ժամանակը իր մէջքին կապել իր գործիքներէն մէկը, խոտէ վրձին մը, ինչպէս պէտք էր ընէր զայն չգործածած ատենը: Երբ խոտէ այդ թեթեւ վրձինը ելաւ մարդուն ձեռքէն, ջուրին երեսը եկաւ եւ կը լողար նաւին մօտերը: Սուղակին ընկերները տեսան վրձինը: Նաւուն մէջ գտնուող սպան որ վերակացուի պաշտօն ունէր, հեռաձայնով խօսակցութեան մտաւ իր ստորակարգ պաշտօնեային հետ (հեռաձայնի կիրառութիւնը սուղակներու համար, արդի նոր զարգացումներէն մին է): Մարդը յանկարծակիի գալով կցկոտուր եւ անգոհացուցիչ պատասխաններ տուաւ: Խստութեամբ ջուրին երեսը հրաւիրուեցաւ, եւ վեր ելածին պէս հանուեցաւ իր պաշտօնէն:

Ուրիշ եւ աւելի ծոյ սուղակ մը սակարկութեան մտաւ խորտակուած նաւու մը վրայ աշխատելու համար, ջուրին տակն իջաւ՝ առաջուց միտքը դնելով քնանալ ժամ մը կամ աւելի: Զուրին յատակը հասնելուն պէս, իր օգափողը եւ կենսալարը տեղ մը հաստատեց, հանգիստ պառկեցաւ ժայռի մը վրայ եւ սկսաւ քնանալ: Բայց ժամանակ մը ետքը ջուրին երեսը գտնուող իր ընկերը նշմարեց որ կենսալարը շարժում չէր ցուցնէր. ուստի տուաւ երկու արագ ցնցումներ, որ կը նշանակեն, «Ինչպէս ես. բաները աղէկ կ'երթան»: Պատասխան չընդունուեցաւ. եւ հասկցուեցաւ որ անկարելի ալ էր ընդունիլ կամ սուղակը վեր, ջուրին երեսը, քաշել, ի վերջոյ սաստիկ տաքնապով անցուած ժամանակէ մը ետքը, որու միջոցին մարդուն ընկերները անոր ողջ ըլլալուն վրայ ամէն յոյս կտրած էին, ուրիշ սուղակ մըն ալ վար զրկուեցաւ: Մարդը երբ տեսաւ որ այն կարծեցեալ զոհը անուշ անուշ կը քնանայ, բարկութիւնը բորբոքեցաւ արթնցուց զանիկա եւ կոխ մը տեղի ունեցաւ երկուքին մէջտեղ: Սուղակի հանգերձներով ծովուն տակը պատահած կոխ մը տակաւին պատմուած չէ մինչեւ անգամ Մ. Ժիւլ Վէռնի ընդժովեայ մատենագրութեան հանձարաշատ երեսներուն մէջ:

ՁԳԱՅԱՐԱՆՔԻ ՊԱՏԻՆՔՆԵՐ

Ենթի Հոգեբանական Աշխատանքին մէջ զգայարանաց պատրանքներու վրայ փորձեր կատարուելով հետաքրքրաշարժ եւ շահեկան արդիւնքներ ձեռք բերուած են: Հանդարտ սենեակի մը մէջ դրուած մէկու մը ըսուեցաւ որ նշանակէ ձայնի մը սաստկութեան առտիճանը որ կ'ելլէ ամէն անգամ որ հեռագրի մը ընկալուչը շարժումներով հարուածներ կու տայ: Իսկզբան ձայնը խսկապէս կ'արտադրուէր:

բայց յետոյ միայն շարժումները կ'ըլլային առանց ձայնի, իսկ փորձարկութեան ենթարկուած անձը չէր գիտեր այս բանը. շարժումները կը շարունակուէին կանոնաւորապէս: Տակաւին այդ անձը կը հաւատար թէ կը լսէր հարուածներուն «թըք թըք» ձայնը առաջուան պէս: Ուրիշ փորձ մը եւս կատարուեցաւ հետեւեալ կերպով: Թեթեւ գնդակ մը ձգուեցաւ մարդու մը ձեռքին վրայ այնպիսի կերպով մը որ նա չկրնայ տեսնել եղածը: Գնտակին մէջ մի անկաման կը համապատասխանէր մեքենայի մը միջոցաւ հաւասար ընդհատումներով հանուած ձայն մը: Ժամանակ մը ետքը գնտակին անկումները զարդեցան, բայց փորձի ենթարկուած անձը տակաւին կը զգար կամ կ'երեւակայէր զգալ գնտակին հպումը մեքենայէն ելած մէջ մի ձայնին հետ: Երրորդ փորձ մըն ալ կատարուեցաւ: Կապոյտ ուլունք (պոնտոն) մը գրուեցաւ ձերմակ մանեակի մը կեղծոնը, եւ մէկուն ըսուեցաւ որ մօտենայ մանեակին եւ իր քով գտնուած երիզով չափէ եւ նշանակէ հեռաւորութիւնը ուր ուլունքը առաջին անգամ երեւցաւ իրեն: Ետքերը ուլունքը ծածկաբար վերցուեցաւ, բայց տակաւին երբ կը հասնէր առաջուց որոշուած հեռաւորութեան, մարդը կը կարծէր թէ կը տեսնէր ուլունքը:

ԻՐ ԲՆԱԳԱՒԱՌՈՒՆ ԿԱՐՕՏԸ ՔԱՇՈՂ
ՁԻԱԳԵՏԻ ՄԸ

Հետազայ միջադէպը զոր կը պատմէ Չէրլզ Դեյվիս, Պէյլըրթ Թէյլըրի պատմութեան գլխաւոր նիւթն է, որուն նպատակն է լուսաբանել թէ միջնակ անգամ անասուններուն ամենէն յետինը ի՞նչ զօրաւոր յիշողութիւն եւ ի՞նչ խորին զգացում կ'ունենայ:

Երբ յիշեալ անձը այցելեց Լոնտոնի Կենդանաբանական Պարտէզները, նշմարեց մեծ ձիադետի մը որ աւազանին մէջ կը պառկէր յայտնապէս անփոյթ իր շուրջ գտնուածներուն: Առաւօտ մը պահապանին հետ խօսակցութեան մտնելով անկէ լսեց թէ կենդանին ուտել չէր ուղեր, թէպէտ սովատանջ վիճակի մը հասած էր մահուան աստիճան: «Կարծեմ իր բնագաւառին կարօտը կը քաշէ», յաւելցուց պահապանը: «Ընտիր կենդանի մըն է իբրեւ ներկայացուցիչ իր տեսակին, եւ ցաւալի բան կ'ըլլայ եթէ մեռնի: Ապշութեան մէջ ինկածի պէս է յորմէ հետէ իր նախկին պահապանը զինք դուրս հանած է շողեմաւէն որուն մէջ կը գտնուէր. բանի մը ուշադրութիւն չտար»:

Մը. Թէյլըր իմանալով որ կենդանին եկած էր Ափրիկէի մէկ կողմէն ուր ժամանակաւ այցելած էր ինքը, բնազդմամբ մը գէպ յառաջ ծռելով խօսեցաւ անոր հետ այն բարբառով զոր կը խօսին այդ երկրին որտորները եւ պահապանները: Կենդանին վեր առաւ գլուխը, բացաւ մանր աչուքները: Մը. Թէյլըր կրկնեց իր բառերը. այն ատեն ձիադետին կամաց կամաց շուրին մէջէն գէպի մարդուն կողմը եկաւ լողալով: Մը. Թէյլըր աւազանին միւս կողմը անցնելով նորէն կրկնեց փորձը եւ արդիւնքը նոյն եղաւ. խեղճ կենդանին քանի կը լսէր այն բառերը, միշտ ցնծութեան նշաններ կը ցուցնէր, նաեւ յօժարեցաւ ուտեստ ընդունիլ իր նոր բարեկամին ձեռքէն:

Մը. Թէյլըր քանի մը անգամ այցելեց Կենդանաբանական Պարտէզները, եւ միշտ իր ավերակէցի բարեկամին ուշադրութիւնը կը դրաւէր: Ի վերջոյ քաղաքէն մեկնելէն

առաջ պահապանին սորվեցուց այն քանի մը խօսքերը զորս ինք սովոր էր ուղղել ձիադետին, եւ իր ճամբան գնաց:

Անկէ երկու տարի ետքը երբ Լոնտոն կը գտնուէր, հետաքրքրութեամբ թէ ի՞նչ եղաւ կենդանին, նորէն այցելութիւն տուաւ իր երկակենցաղ բարեկամին: Մեծ եղաւ զարմանքը երբ կենդանին անմիջապէս ճանչցաւ իր ձայնը եւ ցնծութիւնն յայտնեց աւազանին մէկ եզրէն միւսը լողալով, ուր որ իր այցելուն գտնուէր:

Պէյլըրթ Թէյլըր կ'ըսէ թէ համոզուած էր թէ միջնակ անգամ ձիադետին կրնայ զգացումներ, եւ նուրբ զգացումներ, ունենալ:

ՋՐԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ

Կատարութեան ախտը, կամ որ նոյն է ջրախուսութիւնը, յառաջ կու գայ նոյն ախտով տառապող կենդանիի մը բերնէն ելած մասնաւոր թոյնի մը՝ արիւնին մէջ մտնելէն: Այս կենդանին հասարակօրէն շունն է, թէպէտ կատունները, գայլերը, ժանտակուղները (պէր Նէլ ասաւր) եւ ուրիշ կենդանիներ ալ կը բռնուին յիշեալ ախտէն:

Ջրախուսութիւնը երբ մարդուս կը հանդիպի, իր ընթացքով եւ ախտանշաններով քիչ կը տարբերի անասուններուն ջրախուսութենէն: Հիւանդութեան առաջին քայլերուն մէջ կը տեսնուի անհանգստութիւն եւ սաստիկ գրգռման վիճակ: Արագ արագ իրարու կը յաջորդեն ջուրէ հանրածանօթ սոսկումը, լոյսի եւ ձայնի դէմ հակակրօնութիւն, անքնութիւն, բերնէն փրփուրի ժայթքում, եւ ջրածգութիւն: Պարտաւորութեամբ անխուսափելի հետեւանքն է այս չարիքներու սոսկալի շարքին: Ախտացեալը պարտաւորութեամբ կը հանդարտի իր տագնապներէն:

Անվիճելի նմանութիւն մը կայ ջրախուսութեան եւ ակոյայ խփիկ (չէնէ Էնթէնթէն) կոչուած ախտին մէջ, թէպէտ տարակոյս չկայ թէ երկու հիւանդութիւնները ուրոյն եւ որոշ ծագում ունին: Երկուքն ալ կը ծագին մանրածիններէ:

Ակոյայ խփիկը այնպիսի ախտ մըն է որ կրնայ հետեւիլ որեւիցէ վտանգէ: Անոր մանրածին մասնաւորապէս կը գտնուի փոշիի մէջ եւ ախտներուն մօտերը: Ջրածգութիւնները եւ չափազանց գրգռման վիճակները յաճախ չփութութիւն յառաջ կը բերեն, եւ ոչ սակաւ հեղինակներ ըսած են թէ շատ մը ջրախուսութիւն կարծուած ախտեր ալ կուայ խփիկ են: Հիմա որ կարելի է որոշել մանրածիններուն տեսակները, երկու հիւանդութիւններուն ալ նկարագրին վերաբերեալ բոլոր տարակոյսները կրնան զերբաւ լուծուիլ: Ակոյայ խփիկէն շնչահեղձ մահ յառաջ կու գայ, երբ կուրծքին սահմաններուն մէջ գտնուող մասնէն ընդունուած այն աստիճան սաստիկ կ'ըլլայ որ կ'արգելէ շնչառութիւնը:

Ջրախուսութեան նշանները քիչ անգամ կը նշմարուին ախտին յարձակումէն չորս շաբաթ առաջ, եւ երբեմն կրնան մինչեւ իսկ տարիէն յետեւան գալ: Ախտացեալ կենդանիներէ խաճնուելէ յառաջ եկող ախտներուն ապաքինումը երկուքին մէկ համեմատութիւնէ մինչեւ քսանին մէկ համեմատութիւն կը հաշուուի:

Որովհետեւ Փասթէօնեան նորագիւտ դարմանը կ'ընծայէ միմիայն դրական ազատումը այդ սոսկալի ախտէն, նաեւ որովհետեւ հարկ է կազմութիւնը աղէկ մը պատուաստել յիշեալ դարմանին համեմատ առ առաւելն խաճնուելէ մինչեւ երկու երեք շա-

բաթ ետքը, սովորութիւն եղած է ամէն մէկ դէպք դարմանել հաւասար խնամով: Փասթէօնեան մեթոտն է ներարկել զօրաւոր ջրախուսակոտ թոյն, ճիշդ ինչպէս ծաղկախտին ժահրը կը ներարկուի ծաղկախտն արգելելու համար: Շատեր կը կարծեն թէ վտանգուած կողմին անմիջապէս խտրումը (պաշտ) մեծապէս կը պակսեցնէ յետոյ ախտին յարձակելուն հաւանականութիւնը: Խորումը միշտ պէտք է կատարել նախազգուշութեամբ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԲԱՐԵՓՈՒՆՈՒԹԵԱՆՑ ՇՈՒՐՁԸ

Մեծ հաճոյքով կարդացինք յուլիս 4 թիւ Աւետարանի թղթակցութեան բաժնին մէջ վանեցի բարեկամի մը «Առ համայն հայ աւետարանական, ըրած, մի քանի լուրջ թեւադրութիւնները»: Արդարեւ ուրախ ենք տեսնելով որ Աւետարանի արդոյ խմբագրութիւնը իր թերթին էջերը կը բանայ այսպիսի նոր ու խիստ կարեւոր հարցերու համար: Յետոյ տեսանք նաեւ թէ, ինչպէս ուրիշ անգամներ, նոյնպէս այս անգամ վերոյիշեալ առաջարկը իր արձագանգն ունեցաւ Հայրենիքի մէջ եւս, որ այս պարագան իսկ արդէն կ'ապացուցանէ թէ այս կարգի խնդիրներ այժմ ո՞ր աստիճանի հաճոյքով կը փնտռուին, եւ ո՞րքան համակրանք ու պատրաստակամութիւն կը տեսնենք տարբեր դասակարգերէն:

Ընդհանրապէս մենք զմեզ հայ աւետարանական կ'անուանենք, բայց մենք ալ չենք գիտեր թէ ո՞ր ազգին աւետարանականներուն կը պատկանինք, քանզի չունինք մեր տոհմային յատկանիշը եղող ոեւէ տօն, տօնախմբութիւն եւ ազգային խրախճանութեան օրեր: Արեւելացիները առ հասարակ մեղամաղձոտ խառնուածք մը ունին կ'ըսուի, բայց ասոնց մէջ կարծեմ մենք հայ աւետարանականներս առաւել մեղամաղձոտ ենք, քանզի չունինք տոհմային ո եւ է տօնախմբութեան կամ խրախճանութեան հանդիսաւոր օրեր, որով մասամբ մեր ազգային անհատականութիւնը կորուսած ենք եւ կարծես խղած ենք տոհմային համերաշխութեան ոգին: Կարգ մը հայ աւետարանականներ ալ իրենց կրօնական բարեփոխութիւնը եւ աւետարանի բարոյականը այնքան նեղ շրջանակի մը մէջ ըմբռնած են որ՝ գրեթէ միշտ դարու ձգնաւորական կեանք մըն է որ կը վարեն:

Քիչ թէ շատ քաղաքակիրթ ամէն ազգեր ունին իրենց յատուկ տօնախմբութիւններ ու այլեւայլ հանդիսաւոր օրեր: Ահաւասիկ հարցում մը թէ՝ մենք ասոնցմէ որո՞ւն կը պատկանինք՝ քանի որ չունինք մեզի յատուկ եւ ո՛չ մէկ բան: Ուստի պէտք է կ'ամ ասոնցմէ մէկուն հետեւինք, եւ կ'ամ պահենք ինչ որ արդէն ունինք, եւ որ տրուած է մեզի՝ զանոնք վայելելու համար: Թերեւս ումանք չյարգեն այս թեւադրութիւնները կարծեմ այն պատճառաւ որ ատենօք մերժած են հին եկեղեցւոյն եւ իրենց տոհմին վերաբերող ամէն հին բան, թօթափած են ամէն ինչ սխալին ու աւելորդին հետ, եւ այժմ իրենց պատուոյ զգացումին ու սկզբունքին հակառակ կը գտնեն զանոնք ընդունիլ: Սակայն ո՛չ թերութիւն մը կամ սխալ մը ընդունին յաճախ աւելի մեծ առաքինութիւն մըն է՝ քան թէ հնոյն մէջ անխախտ կենալը: Իսկ եթէ այսպէս յամառինք մեր արդի դրու-

թեան մէջ, մեր վանեցի բարեկամին հետ ես ալ պիտի ըսեմ թէ՛ մենք եւս «բարեկամ» նախապաշարեալներ ենք։

Արդ մեր յիշեալ թղթակիցը լուրջ ընտրութիւն մը ըրած է տօներու մասին։ Ուստի քայլ մը եւս առած պիտի ըլլանք զէպի լուսաւորութիւն ու քաղաքակրթութիւն՝ եթէ պաշտօնապէս ընդունինք հետեւեալ տօնախմբութիւնները։ 1. Տօն ծննդեան Յիսուսի Բրիտանիոյ։ 2. Տօն Զատիկի։ 3. Տօն Թագէտութիւն, Բարթողիմէոսի եւ Արգարու։ 4. Տօն Գրիգորի Լուսաւորչի։ 5. Տօն Սահակայ, Մեսրոպայ եւ աշակերտացն։ 6. Տօն Ղեւոնդեանց քահանայից եւ 1036 վկայից։ Իսկ ես պիտի աւելցնեմ առոնց վրայ եօթներորդ ուրիշ տօն մըն ալ, այն է բուն Վարդապետի տօնը ճիշդ իր հին իմաստով։ Այս վերջինը ամենահին տօն մըն է ոչ միայն Հայոց՝ այլ ամբողջ քրիստոնէից յատուկ, բայց բարեբաղդաբար աւելեւեալ քրիստոնէից մէջ միայն Հայերն են որ Նոյի որդեաց աւանդած այս յիշատակը կը պահեն ցայսօր։ Նախ Նոյ եւ իր որդիքը ցնծութեամբ տօնեցին Վարդապետը ի յիշատակ ջրհեղեղէ ազատման։ այդ օրը լստափայտ մը կը շինէին եւ զլուսնին ու լստափայտը ծաղիկներով զարդարելէ յետոյ անոր շուրջը պար կը բռնէին եւ իրարու վրայ ջուր կը սրսկէին կամ գետերու մէջ կը լողային եւ աղանձներ կը թոցնէին։ Հայք նախ այս օրը կը տօնէին Նաւասարդի այսինքն նոր տարւոյ առաջին օրը՝ ճիշդ իր հին իմաստով ու ձեւով։ Յետոյ մեր կապալաւորեալ դարուն Անահիտ չաստուածուհւոյն տօնն եղաւ, որուն Յոյները Արտեմիս կ'ըսէին իսկ Լատինները Տիանա։ Երբ Գրիգոր Լուսաւորիչ կապալաւորութիւնը ջնջելով Բրիտանիոնութիւնը վերականգնեց անոր աւերակներուն վրայ, գնահատելով Վարդապետի տօնին հնութիւնն ու արժէքը, իսկապէս չլքեց զայն Անահիտի անուան հետ, ոչ ալ աւանդական սովորութեան մը ձեւին առկա թողուց, այլ իմաստուն տնօրինութեամբ մը քրիստոնէական տօներու շարքին մէջ անցուց։ Թափօր լեռան վրայ Բրիտանիոյ աշակերպութեան յիշատակին ձօնելով կամ միացունելով զայն, որպէս զի դարերու ընթացքին մէջ չանհետանար այս միակ ամենահին տօնախմբութիւնը։ Եւ ահա այս տնօրինութեան շնորհիւ է որ միայն Հայերը կը տօնեն այս օրը, իսկ արեւելեան ուրիշ հին ազգեր մոռցած են անոր յիշատակութիւնը։

Այն ամէն տօներուն մէջ զորս հայ եկեղեցին կը տօնէ, բուն տոնախմբը եւ հարազատ հնութիւնն է Վարդապետը։ Այս տօնը Նազովրեցի չբերաւ մեզ Հրէաստանէն, այլ Հայերը բերին զայն բուն Այրարատայ ստորոտէն։ Այս տօնի մասին զիտցուածը համառօտակի պարզեցի անոր համար որ պէտք չէ տօնել զայն լոկ իբր աւանդական ջրախաղութեան սովորութիւն՝ ինչպէս մեր արդոյ թղթակիցը կ'ակնարկէ, ոչ ալ իբր Այրաւերպութեան տօն՝ ինչպէս մեր հին եկեղեցին կը տօնէ։ Այլ կ'աւելցնեմ որ մենք աւետարանական Հայերս տօնենք Վարդապետը Նաւասարդի առաջին օրը եւ ճիշդ իր հին իմաստով ու ձեւով։ Իսկ աւանդական հին սովորութիւններն ալ սիրելի է կատարել վայելուչ ու անմեղ կերպերով բայց ընտրողաբար։

Յոյսամ թէ այս տօնախմբութեանց մեր մէջ ընդունուելուն եւ անոնց ի պաշտօնէ կատարմանը մասին այլ եւս կուրորէն հա-

կառակողներ չպիտի ունենանք։ որովհետեւ այս եւ առոնց նման ընտրողաբար ընդունուելիք տօնախմբութիւնները բնաւ կապակցութիւն չունին դաւանաբանական վարդապետութեանց տարբերութեանց հետ, հաւասարապէս կը պատկանին ամեն դաւանանքի Հայոց, թէ՛ լուսաւորչական Հայուն՝ թէ՛ կաթողիկէ Հայուն եւ թէ՛ աւետարանական Հայուն։ Բնականաբար մենք ազատ պիտի ըլլանք մեր ուզած ձեւովը, պատշաճօրէն ու առաւել օրինակելի կերպով մը կատարել այդ ընտրեալ տօնախմբութիւնները։

Երկրորդ. գալով շարականներու խնդրին, անոնց ալ յարմարագոյն ու լաւագոյններէն ընտրելու համար, այս մասին ձեռնհաս ու յարմարագոյն անձերէ մասնախումբ մը կազմուելով, ընտրուած շարականները պէտք է աւելցունին մեր երգարանին վրայ եւ կամ հրատարակուին դատ տետրակով մը։ Իսկ շարականները եթէ եւրոպական նօթայի վերածուին, ինչպէս ըրին Ռուսահայք, հարկաւ ամեն եկեղեցի ազատ կրնայ ըլլալ հին կամ նոր եղանակաւ երգելու զանոնք։

Կ. պոլիս

ՅՈՒՆԻՍԿ Ե. ԹՈՐԻՆԵԱՆ

ՁԵՆՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տէրը իր մեծ եւ սուրբ գործը միշտ յառաջ տանելու եւ հաստատուն պահելու զարմանալի միջոցներ ունի։

Յօդուածիս թուականէն քանի մը շաբաթ առաջ Փերիի Աւետարանական եկեղեցւոյ անձանց ստորագրութեամբ նամակ մը ուղղուած էր տեղւոյս յարգոյ միսիոնարաց, որ քանի մը տարիէ ի վեր իրենց ունեցած փորձառութեամբ քարոզիչ Պ. Ասատուր Նիկողոսեանը Փերիի Աւետարանական եկեղեցւոյ հովիւ ձեռնադրեն։

Արդէն շատոնց ի վեր մեծափափաք էին աս ժողովուրդը յայտ մասին, եւ կ'ուզէին որ իրենց նորակառոյց քարայէն գեղեցիկ ժողովատեղիին նուիրման ու երէցի ձեռնադրութեան հանդէսներն միաժող կատարեն։ Բայց Նախախնամութիւնը տարբեր կերպով ի գործ դրաւ իւր նպատակն՝ մէկն միւսէն առաջ կատարել տալով։

Նամակին պարունակութեան համեմատ գործադիր ժողովը միաբան հաւանութեամբ օր մը ընտրեց ձեռնադրութեան համար։ Ժամանակն հասաւ եւ սրբազան արարողութիւնը սկսաւ Տէրովը կամքով, հետեւեալ կերպով։ Ժողովը բացուեցաւ Պատ. Տր. Պաշտօնի լուրջ եւ խորհրդաւոր աղօթքով ու յարմար երգով մը, եւ Սուրբ Գիրքէն մաս մը կարդացուելէ ետքը Պատ. Փրոֆ. Յ. Կարապետեանը Փերիէն եկած նամակը կարդաց հանդիսականաց առջեւ։ Յետոյ ձեռնադրուելի անձն ժողովին առջեւ իր քրիստոնէական փորձառութիւնը պատմելով, ցուցուց թէ Աստուծոյ մասնաւոր կոչում ունեցեր է աս սրբազան գործին համար։ Թէ պղտիկուց նուիրուած է իր հօրմէն որ իրեն կտակած է գործադրել իւր փափաքը որ էր թէ իր որդին ինքզինք բոլորովին Աստուծոյ գործին տայ։ Բայց պատահեց որ իր պատանակութեան մէջ հօրը կամքին հակառակ կամք ունեցեր է, սակայն գործին Տէրն ու Արարիչը օրոյ չուաններով քաշած է զինքը, եւ թողուցած չէ որ ինքն իր կամքին ետեւէն երթայ, ինչպէս որ այսօր կ'երեւնայ։ Այս միջոցին, հովուական պարտաւորութեան եւ ծառայութեան մասին մէկ քանի հարցաքննութիւնը տեղի ունե-

ցան։ Ժողովը գոհացուցիչ պատասխաններ ընդունելով իր գործն շարունակեց։

Պատ. Փրոֆ. Մեկքոն քարոզն եւ ձեռնադրելոյն խրատն խօսեցաւ շատ ազդու եւ հակիրճ բանիւք, բնաբան ունենալով Բ. Տիմ Դ. Յին վերջին մասը, «Բու պաշտօնդ կատարէ»։ Պաշտօնէութեան մեծ եւ ծանր գործին վրայ խօսելով, ցուցուց թէ պաշտօնեան ինչ կարեւոր պաշտօններով կը ներկայացուի Սուրբ Գրոց մէջ։ 1. Իբր դեսպան։ (2) Իբր հովիւ։ (3) Իբր քահանայ, եւն։ Յետոյ ձեռնադրութեան աղօթքն ըրաւ Պատ. Փրոֆ. Յ. Կարապետեան, եւ աջ ձեռն մատոյց Ա. Թօփուգեանն, ցուցնելով նորընծային թէ ոչ միայն մեզ նման տկար պաշտօնեաներու գործի մը, այլ բոլոր նախապետաց, մարգարէից եւ առաքելոց գործին իսկ, եւ մանաւանդ բուն Տէրովը սուրբ գործին գործակից կ'ըլլայ, որ հովիւներուն Հովուապետն է, ու փառաց անթառամ պսակ կը պահէ՝ մինչեւ վերջը հաւատարիմ մնացողներուն։ Բոլոր այս բաներուն հետ դպրոցականաց մասնաւորապէս սիրելի մէկ ներդաշնակ երգն երգուելէն ետքը նորընծայ Պատ. Ասատուր Նիկողոսեան առաքելական օրհնութիւնը տուաւ եւ ժողովուրդը ուրախութեամբ արձակուեցան։ Կը խնդրուի որ աղօթող ըլլաք թէ՛ ձեռնադրուողին համար եւ թէ՛ այդ եկեղեցւոյն համար, որպէս զի փոխադարձ սէր ունենան։

Խարբերդ

ԱՍՏՈՒՆԵԱՏՈՒ ԹՕՓՈՒՋԵԱՆ

Յուլիս 15, 1896

ԱՅԴԵՐ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐՔԱՐԱՆ Ի ՊԱՐՏԻՋԱԿ

Պարտիզակի Բարձրագոյն Վարժարանին առաջիկայ տարեշրջանը պիտի սկսի սեպտ. 2ին (Ն. Տ.)։ Վարժարանը ուսուցչական խումբին վրայ ըրած է կարեւոր յաւելումներ եւ կը ջանայ իր աշակերտներուն առկա ժամանակին պահանջումներուն համաձայն միջնակարգ դաստիարակութիւն մը։ Իւրաքանչիւր աշակերտի տարեթուական է 15 ոսկի օսմանեան, երկու վճարումներով հատուցանելի։ առաջինը՝ սեպտ. 1ի սկիզբը՝ 8 ոսկի, երկրորդը՝ 97 Յունվ. 1ի սկիզբը՝ 7 ոսկի։ Թէ՛ վճարումներու եւ թէ՛ աւելի տեղեկութեան համար դիմել առ Մր. Փիթ կամ Յովն. Աղտ Գոնտանեանի, Ամերիգան, Խան, Կ. պոլիս, եւ կամ ուղղակի առ Տնօրէնն Վարժարանին Մր. Զեմպրդ, Պարտիզակ։

ՀԱՅՈՒՆԵԱՏ ՎԱՐՔԱՐԱՆ, ԱՍՏՐԱՋԱՐ

Տառնելիութեան Ծառնալիք

Վարժարանին յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 2ին (Ն. Տ.)։ Տարեթուական է 10 օսմ. ոսկի, վճարելի երկու մասնով վճարով։ 5 ոսկի սեպտ. 1ի սկիզբը, 5 ոսկի Բ. շրջանի սկիզբը։ Դաշնակի համար 3 եւ երգեհոնի համար 1½ ոսկույ յաւելումաւ կան գումար մը կը պահանջուի։ Վճարումներն պարտին անպատճառ կանխիկ ըլլալ վերոյիշեալ մասնավճարներով։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ Տնօր. Սերովէ էֆ. Դավաթեան, ատենապետ խնամակալութեան, կամ առ Յովհաննէս էֆ. Գոնտանեան, Պայպը Հառու, Կ. Պոլիս։

Սովորական աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 8ին, Պայպը Հառուի մատրան մէջ։ Աղօթքի նիւթն է Մատ. 2. 10։

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յգնատ. 3 քստ ցուց. եւ օգնատ. 15 քստ Լատ. 1896

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արեւուն խաւարումը որ հոս մասնակի եղաւ կիրակի առաւօտ կանուխ, Եւրոպայի ու Ասիոյ ծայրագոյն հիւսիսային կողմը ամբողջական եղաւ: Անգղիայէ, Ֆրանսայէ, Իտալիայէ եւ ուրիշ երկիրներէ քանի մը գիտական արշաւախումբեր Նորվեկիա զբոսնելու եւ անգղիական ու ամերիկեան արշաւախումբեր Ճափոնի ամենէն հիւսիսային կողմը գտնուող Ենսու կղզին զբոսնելու, խաւարումը դիտելու համար, եւ ուրազիտականներ Ռուսիոյ ու Սիպերիոյ հիւսիսային կողմը այլեւայլ կէտեր զբոսնելու: Այս դիտողներուն գլխաւոր նպատակն էր լաւ մը ստուգել ձեւը եւ մեծութիւնը արեւին բակին կամ արեւին բոլորաբեր լուսափայլ մէջին որ միայն խաւարման ատենը կը տեսնուի:

— Փարիզի տպագրական տեսչութեան այս տարւոյ վիճակագրութիւնը կը ցուցնէ թէ Փարիզի մէջ 2,291 պարբերական թերթ կը հրատարակուի որոնց 137ը օրաթերթ են, եւ Ֆրանսայի մնացեալ մասին ու գաղթականութեանց մէջ 3,566 թերթ որոնց 336ը օրաթերթ են:

— Սպանիոյ նախարարապետը Խոսեֆ Գալեսին խնդրած է սպանիական նաւատորմը ստուարացնելու համար պէտք եղած գումարը: Կառավարութիւնը մտադիր է 500 միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն մը ընել, ծխախոտի մենավաճառը երաշխաւորութիւն ցոյց տալով: Մեծ տէրութեանց հաղորդած է Բուպայի ներկայ վիճակը եւ խնդրած է որ իրենց բարի կամեցողութիւնը դործածեն Միացեալ Նահանգներուն չէզոքութիւնը ապահովելու համար:

— Դանուբի երկաթէ Դրանց քովէն փորուած ջրանցքին բացումը տեղի պիտի ունենայ սեպտ. 26ին եւ 27ին: Ֆրանց Եոզէֆ Կայսրը, Սերպիոյ ու Ռումանիոյ թագաւորներուն հետ, ջրանցքին մէջէն պիտի անցնի: Ն. Վեհափառութիւնը բաժակ պիտի առաջարկէ որ ինք եւ միւս վեհապետները պիտի խմեն յատուկ այդ առիթին համար շինուած ոսկիէ գաւաթներով, եւ իրիկունը հացկերոյթ պիտի տրուի:

— Մարտ 29ին Ֆրանսայի մէջ կատարուած մարդահամարին արդիւնքը հիմա պաշտօնապէս գիտցուած է: Հանրապետութեան բաղմամարդութիւնը 38,228,969 է: Անցած հինգ տարիներուն մէջ միայն 133,819 հոգի աւելցած է: Աճումը մեծ մասամբ քաղաքներուն մէջ եղած է եւ գիւղերու բնակչաց թիւը անկում կրած է: Ամբողջ աճումը 24 գաւառներու մէջ պատահած է մինչ 63 գաւառներու մէջ նուազում կայ: Բազմամարդութեան այս կայուն վիճակը դժբաղդութիւն մըն է Ֆրանսայի եթէ շարունակէ գաղթային ընդարձակման քաղաքականութիւնը: Վասն զի այս քաղաքականութեան մէկ մեծ օգուտը, ինչպէս որ կը լուսաբանէ Մեծն Բրիտանիոյ ընթացքը, սա է որ երկիր մատակարարուի ուր գաղթէ բազմամարդութեան աւելորդ մասը իր կացութիւնը բարւոքելու համար, եւ նոյն ատեն իր հայրենեաց կառավարութեան ներքեւ ըլլայ:

Վերջերս Փարիզի Առեւտրական սենեակը վիճակագրութիւններ հրատարակած է որ կը ցուցնեն թէ Ֆրանսա կայուն վիճակ մը ունեցած է ուրիշ կերպով մըն ալ: 1883ի եւ 1892ի մէջտեղ առեւտրական նաւերու աճում եղած է Անգլիոյ մէջ 7,790,000 տակառաչափ, Գերմանիոյ մէջ 7,309,000 տակառաչափ, Միացեալ Նահանգներուն մէջ 5,674,000 տակառաչափ, իսկ Ֆրանսայի մէջ՝ միայն 250,000 տակառաչափ: Ֆրանսական նաւահանգիստները մտնող ու անոնցմէ ելող ապրանքներուն երկու երրորդը օտար նաւերով մուծուած ու հանուած են: 1894ին Սուէզի ջրանցքէն անցնող նաւերու արձանագրութիւնը կը ցուցնէ 2,050 անգղիական եւ 55 ֆրանսական չոգենաւ:

— Յիւսիսային կողմը կը շարունակեն անկարգութիւն յառաջ բերել Ֆրանսայի հարաւային կողմը: Մարսիլիոյ մէջ, հանդիսատեսներուն աղաղակին վրայ, ցուլ մը սպաննուեցաւ սպանիական եղանակաւ՝ օրէնքին հակառակ, եւ Պորտոյի մէջ 6,000 զայրացած հանդիսատեսներ՝ նստարաններ եւ ուրիշ կարասիներ ասպարէզին մէջ նետեցին, վասն զի ցլասպանը մերժեց նոյնպէս օրէնքին հակառակ չարժիլ:

— Անցեալ ուրբաթ Լորտ Սալզբորի այցելեց Լի Հոնկ Զանկի եւ Թագուհիին կողմէ անոր յանձնեց Վիքթորիայի պատուանշանին մեծ խաչը: Այդ իրիկուն Զինական Ընկերակցութեան կողմէ որ չինական առեւտրով զբաղող վաճառականներու մարմին մըն է, Լի Հոնկ Զանկի տրուած ճաշի մը մէջ մեծանուն հիւրը իր թարգմանին միջոցով բանախօսութիւն մը ըրաւ, որուն ըջ ըսաւ թէ կը յուսայ որ իր այցելութիւնը՝ Անգլիոյ ու Զինաստանի կատարեալ համաձայնութեան մը մէջտեղ կեցող խոչընդոտներէն ոմանք պիտի վերցնէ: Յոյս յայտնեց նաեւ թէ երկու երկիրներուն միջեւ առեւտրը պիտի աճի եւ յայտարարեց թէ Զինաստանի մեծ շահը խաղաղութիւն է ինչպէս է Անգլիոյ ալ մեծ շահը: Սակայն թէ ժամանակ տրուելու է որպէս զի Զինացիք միջազգային խնդիրներու վրայ արեւմտեան աղբերու տեսակէտէն նային:

— Ութը ժամի չափ տեւողութեամբ կատարի ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ օգոստ. 5ին Անգլիացւոց ու Մաթապէլներուն մէջտեղ, որուն արդիւնքը սա եղաւ որ չարաչար յաղթուեցան վերջինները որոնցմէ 300 հոգի սպաննուեցան: Անգլիացւոց կորուստն էր հինգ սպանեալ որոց մէջ է հազարապետ մը, եւ տասներհինգ վիրաւորեալ:

— Զօր. Պալաիսէրա Հոռմ հասած է եւ քանի մը անգամ տեսակցած է Նախարարապետին ու Պատերազմական նախարարին հետ: Զօրավարը կ'իմանայ թէ Մենելիք թագաւորը կը պատրաստուի հոկտեմբերի մէջ Իտալացիներուն հետ թշնամութիւնը վերսկսիլ, սակայն կ'ուզէ որ Իտալացւոցմէ պահուի այս, որպէս զի իր յարձակումը անակնկալ ըլլայ:

— Երկու Նորվեկիացիներ Նիւ Եորքէն Հալվա գացած են Ատլանտեանին վրայէն՝ միայն 6 մեթր երկար երկզուգաթի մակոյկով մը: 62 օր տեւած է ճամբորդութիւնը:

— Անգլիոյ կառավարութիւնը Լորտերու ժողովին մէջ երեք պարտութիւն կրեց որ հետեւեալն էին կառավարութեան ներկայացուցուած իռլանտական հողային օրինագծին մէջ մուծուած փոփոխմանց որոնց պարագայ տեղը ընդդիմացաւ կառավարութիւնը: Երեսի. Ժողովը հաւանօրէն պիտի մերժէ փոփոխութիւնները ընդունիլ եւ վտանգ կայ թէ օրինագիծը գետնի վրայ չ'ընկնայ:

— Երկու Նորվեկիացիներ Նիւ Եորքէն Հալվա գացած են Ատլանտեանին վրայէն՝ միայն 6 մեթր երկար երկզուգաթի մակոյկով մը: 62 օր տեւած է ճամբորդութիւնը:

— Անգլիոյ կառավարութիւնը Լորտերու ժողովին մէջ երեք պարտութիւն կրեց որ հետեւեալն էին կառավարութեան ներկայացուցուած իռլանտական հողային օրինագծին մէջ մուծուած փոփոխմանց որոնց պարագայ տեղը ընդդիմացաւ կառավարութիւնը: Երեսի. Ժողովը հաւանօրէն պիտի մերժէ փոփոխութիւնները ընդունիլ եւ վտանգ կայ թէ օրինագիծը գետնի վրայ չ'ընկնայ:

— Բազմաթիւ կեանքերու կորուստի առջեւն առնուեցաւ Ուէյլի մէջ Նիթի մօտ գտնուող ածխահանքի մը մէջ, հանքին վերակացուն փութկոտութեան շնորհիւ: Հանքին մէջ գրեթէ 200 մարդ կ'աշխատէին երբ վերակացուն նշաններ տեսաւ թէ հանքին օդափոխումը թերի էր եւ հասկցաւ թէ պայթող կազ կը ժողովուէր: Անմիջապէս հանքին ծակէն վար իջնալով հրաման ըրաւ որ մարդիկը վեր հանուին կարելի եղածին չափ շուտ: Պայթումէն անմիջապէս առաջուան 20 վայրկեանին մէջ 175 մարդ վեր արեւել լոյսին մէջ հանուեցան: Վարը մնացող քանի մը մարդոցմէն չորսը սպաննուեցան:

— Շիքակոյի մէջ Մեք Եղբարց առեւտրական տունը սնանկացած է իւր հինգ միլիոն տոլարի բացով:

— Ալպալա մահահանգի կուսակալի ընտրութեան մէջ Ժողովրդական կուսակցութիւնը յաջողութիւն ունեցաւ աւելի ստուար մեծամասնութեամբ քան զոր անցեալ անգամ չահած էր: Ինտիանափոլիսի մէջ գումարում մը ըրին 40 նահանգներէ եկող ու ոսկեպաշտ ժողովրդականները ներկայացնող պատուիրակներ որ Մր. Պրալնի հակառակորդ են, եւ որոշեցին ժողով մը գումարել նախագահութեան ընտրելի անուանելու նպատակաւ:

— Զաքին եւ Զարուհիին ճամբորդութեան յատակագիծը հիմա պատրաստուած է: Օգոստ. 24ին Գրասնօ Սէլոյի մէջ տեղի ունենալիք զինուորական մարդանշանները լմնաւէն ետքը Սր. Փեթրոսպոլիէն մեկնելով՝ Նոյին Վեհափառութիւնը յաջորդաբար պիտի այցելեն Վիէննա, Պերլին, Բոքէնհակ, Վիքթորիա թագուհիին ամարանոցը Պալմօրը, Փարիզ եւ Տարմաշատ, եւ Սր. Փեթրոսպոլի պիտի վերադառնան Աղեքսանդր Գ. կայսեր մահուան տարեդարձին, հոկտ. 1ին: Արտաքին գործոց նախարար Իլխան Լոպատով Բաթովաքի Զարին պիտի ընկերանայ ամբողջ ճամբորդութեան մէջ, Բոքիէնհակի եւ Տարմաշատի տրուելիք զննու ընտանեկան այցելութիւններէն դատ:

— Իտալիոյ Պալատագրական նախարարը խնդրած է Զօր. Պարաթիէրէ որ իր հրաժարականը տայ:

— Նիւ Եորքէ զարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ այդ քաղաքին տաքը վերջին աստիճան նեղիչ է: Ոչ նուազ քան հարիւր քանոթութիւն հոգի արեւադարկէ մեռած են:

— Փոռ նախագահը շրջան մը ըրած է Պրիթաների մէջ: Սա ֆրանսական գաւառ մըն է ուր ասկէ առաջ Հանրապետութեան ոչ մէկ նախագահը այցելած էր, վասն զի Պրիթաներ միշտ Արքայականներուն ամբողջ եղած էր: Սակայն այդ գաւառին ամէն կողմը ժողովուրդը մեծապէս խանդավառութեամբ ողջունած է Փոռ նախագահը, եւ ասիկա մին է նշաններէն որ կը ցուցնեն թէ Հանրապետութիւնը հիմա ամէն ժամանակ աւելի անխախտ կեդրով հաստատուած է Ֆրանսայի մէջ:

— Լոթէն հազարապետը որ Բոնկոյի մէջ Սթոքս անուն անգղիացի վաճառականը մահուամբ պատժելուն համար Պրուսիի մէջ կը դատուէր՝ անպարտ արձակուեցաւ: Բրիտանական կառավարութիւնը Պրուսիի վերաքննիչ ատենանիս զիմեց եւ արդիւնքը սա եղաւ որ արդէն տրուած լծիւր հաստատուեցաւ: Մր. Սթոքս Բոնկօ մտած էր գերմանական հողէ եւ դատին քանի մը պարագաները Գերմանիոյ ու Պելճիոյ յարա-

բերութեանց մէջ ձգտում յառաջ բերած են։
—Փորթութեան կառավարութեան խնդրուած էր որ Անգղիոյ եւ Պրազիլի մէջ տեղ իրաւարարի դեր կատարէ Երրորդութեան կողմին սեփականութեան նկատմամբ, եւ վերջը Պրազիլի ի նպաստ տուած է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ ուրբաթ Սէլանիքի արարողութեան հետեւ ֆրանսական դեսպան Մ. Բանպոն եւ Ճափոնի թղթատարական նախարար Պ. Տէն պատիւ ունեցան յաջորդաբար Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։

—Չորեքշաբթի իրիկուն կայս. պալատան մէջ ճաշ մը տրուեցաւ գերմանական դեսպան Պառն Սաուրմա Ենէլի, Ներկայ էին Գերմանիոյ Պատերազմական նախկին նախարար Զօր. Վէրտի տիւ Վէրնուա, Ճափոնի թղթատարական նախարար Պ. Տէն, եւ գերմանական դեսպանին ու ճափոնական նախարարին հետեւորդները։

—Երկուշաբթի ֆրանսական դեսպան Մ. Բանպոն փարիզ ուղեւորեցաւ։ Մ. Պուլի-նիէն ֆրանսական դեսպանատան գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ դեսպանին բացակայութեան միջոցին։

—Ռուսական դեսպան Մ. Նէլիտով, որ ժամանակէ մը ի վեր բացակայ էր, յառաջիկայ երկուշաբթի մայրաքաղաք կը սպասուի։

—Պուլկար թերթ մը վերջերս կ'ըսէր թէ աւազակներու խումբ մը Սէլանիկի Սէրէզ գաւառին մէջ Ալի Պոնուի մօտ կռիւ մը ըրած են օսմ. զօրաց հետ եւ թէ այս վերջինները յաղթուած են։ Արդ, թուրք լրագիրներու մէջ պաշտօնական զեկուցում մը բոլորովին կը հերքէ այս լուրը եւ կը յայտարարէ թէ այսպիսի ընդհարում պատահած չէ։

—Թուրք թերթեր կը պահանջեն թէ Աթէնքի յոյն թերթերը այս օրերս սուտ լուրերով լեցուն են, անանկ որ կը թուի թէ Աթէնքի ցոյնները կրեալէ մէջ կատարուած ջարդերու եւ Սէլանիկի ու Մանասթըրի նահանգներուն մէջ տեղի ունեցած խռովութեանց մասին երեւակայական լուրերու պատրաստութիւնը իրենց կանոնաւոր արհեստ ըրած են։

—Հետեւակ զօրաց երկու նոր վաշտ կազմուած է Հալէպի նահանգին մէջ։ Գոսովայի նահանգին մէջ Դորայի պահեստի զօրաց վաշտը իւսկիւլա զրկուած է անկէ ալ շոգեկապով պէտք եղած տեղը զրկուելու համար։ Իւսկիւլայէն կանոնաւոր զօրաց վաշտ մըն ալ ուրիշ տեղ զրկուած է շոգեկապով։ Եանեայի պահեստի զօրաց գունդ մը որ կը բաղկանայ Եանեայէ, Վալոնայէ, Արծիրաքասդոյէ եւ Լիւքովիլէ մէյմէկ վաշտէ, ի զէն կոչուած է։

—Շէրէֆ Բեառ, Բեառիլ Փաշա եւ Ալի Սաֆա շոգեհաւերը զինուած եւ շրջուն մարտանաւերու վերածուած են եւ ասոնց առաջին երկուքը Միջերկրական գացած են։ Թէրահանէի մէջ ծով իջուցուելու համար վերջերս պատրաստուած հինգ թորփիլանաւերէն երկուքը Սէլանիկ պիտի զրկուին եւ երեքը Արշիպեղազոսի մէջ պիտի շրջին։

—Պուլկարի կուսակալ Զինի փաշա որ մայրաքաղաք կանչուած էր՝ շաբաթ օր հոս հասաւ յատուկ շոգեհաւով, եւ երկուշաբթի՝ Վառաշէկ ատենի անդամներէն իբրատիս էֆի հետ մասնաւոր պաշտօնով կրեալ զրկուեցաւ։ Նոյն շոգեհաւով Նամըզ փաշայի օրդին իպրահիմ փաշա ալ կրեալ

ուղեւորեցաւ, կղզիին զօրաց հրամանատարութիւնը ստանձնելու։

—Շոգեհաւեր զրկուած են Տրապիզոն մայրաքաղաքս բերելու Համիտիյէ հեծելազօրաց գունդը որ կայս. հրամանաւ հոս կոչուած է։ Գունդը սպառազինուած ու մարզուած է Էրզրոմի մէջ եւ Միլլի Բիւրոներուն պետ Իպրահիմ փաշայի հրամանատարութեան ներքեւ է։

—Յունաց պատրիարքարանը Սէլանիկի, Մանասթըրի եւ Եանեայի նահանգներուն այլ եւ այլ թեմերուն մետրապոլիտներուն հովուական թուղթեր զրկած է որ իրենց հօտերուն ազդարարեն խաղաղութեամբ գործերուն պարապիլ եւ մոիկ չընել չարամիտ անձանց թելադրութեանց։

—Տիւրքիներուն դէմ զրկուող զօրաց ընդհ. հրամանատարէն ընդունուած պաշտօնական հեռագիր մը հրատարակուած է որ կ'ըսէ թէ Տիւրքիներու պետերէն տասը եւրեւելիներ հնազանդութիւն յայտնած են եւ կայս. կառավարութեան ներումը խնդրած են, եւ թէ երեք օրուան պայմանաժամը, որ այս շաբթուան երկուշաբթի օրը պիտի լրանար, տրուած է որպէս զի մնացեալ Տիւրքիներն ալ հնազանդութիւն յայտնեն։ Եթէ որոշեալ պայմանաժամը լրանալէն առաջ հնազանդութիւն չյայտնեն, յայնժամ զօրքերուն ամբողջ մարմինը շարժման մէջ պիտի դրուի դանոնք պատեւելու։

—Վանայ նոր կուսակալ Շէմսէտտին պէյ իր պաշտօնատեղին հասած է եւ իր պաշտօնին գործերը ձեռք առած է։

—Անատոլիոյ նահանգներուն ընդհ. քննիչ Շաքիր փաշա Մալաթիա այցելած է եւ հիմա Խարբերդ գացած է։

—Կը հաղորդուի թէ Պուլկարիոյ նախարարպետ Մ. Սթոյով մօտերս պիտի հրաժարի եւ իրեն պիտի յաջորդէ Մ. Զանքով։

—Առեւտրական նոր դաշնագրին համար Ֆրանսայի հետ բանակցութիւնը վերսկսուած են։

—Բերայի Անկիլքան եկեղեցւոյն երէց Պաթ. Կանոնիկոս Բըրթիս, որ ժամանակ մը Եւրոպա մնալէն ետքը անցեալ չորեքշաբթի իր պաշտօնատեղին դարձած էր այս հինգշաբթի մեռաւ։ Մայրաքաղաքին մէջ տիրող տաքը վնասեց Պաթ. Բըրթիսի որ քանի մը օր ստիպուեցաւ սենեակէն դուրս չելլել, սակայն իր մահը անակնկալ էր։

—Անցեալ շաբթու տաքը շատ սաստիկ եղաւ մայրաքաղաքին մէջ։ Գրեթէ ամէն օր ջերմաչափը 30 աստիճանէն վեր կը ցուցնէր եւ մէկ երկու օր ալ 36ի բարձրացաւ շուքին մէջ։ Արեւին մէջ ջերմաչափը մինչեւ 55 աստիճան ելած է։ Գիշերներն ալ այնչափ տաք եղած են որ քիչ կազդուում տուած են, եւ տկարները անընդհատ տաքութեան յառաջ բերած հիւանդութեանց ենթակայ եղած են։

—Քարափներուն շինութեանց՝ Պոլսոյ օտար ապրանք մաքսատան տուած վնասը հետզհետէ կ'աւելնայ։ Շէնքերը քննելու համար կազմուած ճարտարագէտներուն մատուցած տեղեկագրութեան վրայ, հրաման եղած է կարելի եղածին չափ շուտ մաքսատան մթերանոցներէն ապրանքները պարպել, որպէս զի հողին ընկղմելուն հետեւանք եղող վտանգներուն առաջը առնուի։

—Անտրեա անուն աւազակ մը Նիկոմիդիոյ իշխանութեանց յանձնած է ինքզինքը։ Կը կարծուի թէ Եալովայի ծանօթ աւա-

զակախումբին անդամ էր։ Իր վրայ 590 ոսկի գտնուած է։

—Չորեքշաբթի գիշեր յետինէն գափու Գարա Մէհմէտ անուն մարդ մը ուրիշ մարդու մը հետ կռուի բռնուելով անոր վրայ տորճանակ պարպեց։ Երբ գնդակը վրիպեցաւ՝ տորճանակով անոր գլխուն զարկաւ եւ ծանրապէս վրաւորեց զնա։

—Ուշագի մօտ երկաթուղւոյ Գասապա-Սլաշէի գծին վրայ աշխատող ճարտարագէտ մը որ անցեալ շաբթու աւազակներէ լեռը տարուած էր, երկուշաբթի ստակի գումար մը վճարուելով ազատ թողուեցաւ։ Իշխանութիւնը ամէն ջանք ի գործ կը դնեն աւազակները ձերբակալելու համար որոնց պետը Գարատաղիի կը նմանի եղեր։

—Անցեալ տարւոյ սեպտեմբերէն ի վեր Եգիպտոսի մէջ հնտախտի 16,866 դէպք պատահած է, որոնց 13,986ը մահացու։ Հիմա հնտախտը հետզհետէ կը նուազի վերին Եգիպտոսի մէջ, սակայն տակաւին քանի մը դէպք կը պատահին Գահիթէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ։ Շատ մահացու համաճարակ մը կայ Տոնկուլոյի մէջ, սակայն դեռ չգիտցուի թէ հնտախտ է կամ ոչ։

—Լոյտի Ունկըւտ շոգեհաւը որ չորեքշաբթի թրիէսթէն եկաւ, կայս. կառավարութեան հաշուոյն 216 սնտուկ Մաւզէրեան հրացան բերաւ։

—Անգղիական ընկերութիւն մը մենաշնորհ խնդրած էր Եաֆայէն մինչեւ Պիրէ-ճիք, Դամասկոսէն անցնելով, երկաթուղւոյ գիծ մը շինելու։ Առեւտրական եւ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարը այդ խնդրոյն վերաբերող գրութիւնները Պետական Խորհուրդին զրկեց։

Հայոց նորընտիր Խառն Ժողովը գումարուեցաւ շաբաթ օր եւ քուէներու մեծամասնութեամբ Պրուսայի նախորդ առաջնորդ Բարթոլոմէոս Եպիսկոպոսը պատրիարքական տեղապահ ընտրեց մինչեւ որ հրաժարեալ Պատրիարք Ամեն. Մատթէոս իզմիր-լեանի յաջորդ մը ընտրուի։ Ընտրութիւնը ծանուցանող հաղթան անմիջապէս Բ. Դուռը զրկուեցաւ, եւ երկուշաբթի կայս. էրաֆէ մը Բարթոլոմէոս Եպիսկոպոսին ընտրութիւնը վաւերացուց։ Պատրիարքական նոր տեղապահը երկուշաբթի կէսօրէն ետեւ կայս. պալատ դնաց իր ընտրութեան համար շնորհակալութիւն մատուցանելու։ Երեքշաբթի Պատրիարքարան դնաց եւ իր պաշտօնին գործերը ձեռք առաւ։ Երեքշաբթի կէս օրէն ետեւ Նուրեան եւ Գարակէօզեան էֆէնտիներուն ընկերակցութեամբ Բ. Դուռը երթալով այցելութիւն տուաւ Մեծ Եպարքոսին եւ նախարարներուն։

—Յունաց պատրիարքարանի Մեծ Լօղոֆէթ Արիսթարքի պէյ չորեքշաբթի Պատրիարքարան գալով այցելութիւն տուաւ Տեղապահին եւ շնորհաւորեց անոր պաշտօնը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
Օգոստոս 3/15, 1896			
Գոնողիտէ		20	26
Բուժիչ երկաթուղի		94	
Թահվիլթ ք. Օսմանիյէ		72	20
ԴՐԱՄԻ, Օսմ. ոսկին 100է			
Մէծիտիյէ	103 12	Ռուսիոյ բուլ	90
Մէթալիք	98 30	Նաւոյէն	87 18
Պէշլիք	103 20	Գրեմից	54 10
Ալթըլէք	103	Սիւզլ. ոսկի	110 2
Մանր արծաթ	103 10	Մանէթ թղթ.	8 60

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ե. ՏԱՐԵՐԸ Ա. ՏԱՐԵՐ ՊԵՏԱԶԱՆ
Ֆիւնիսիսթաք Եղգուշը, Ամերիկացի Խաճ